

Hóditó házgyáarak Könyvekről – sorokban

A felszabadulás utáni első időben az építőipar műszaki fejlesztésében lényegében az egyes nehéz fizikai munkák gépesítése, a helyszíni előregyártás — például a gerendák, födémbeállítások stb. előregyártása — volt soron, később, 1960 után pedig az építés iparosítása lett a fő teendő. A lakásépítkezésben fokozatosan rátértek a közép- és nagyblokkok, később a panelek alkalmazására.

Rájötték, hogy a lakásokat ugyanúgy nagyipari eszközökkel és módszerekkel kell előállítani, mint az emberek által nagy mennyiségben felhasznált, bármilyen más tárgyat, eszközt. A nagyipari lakásépítés megvalósulói az 1963 eleje óta létesített házgyáarak lettek. Napjainkban Budapesten négy, vidéken nyolc — kisebb-nagyobb kapacitású — üzemet tartozik az országos házgyártó hálózathoz. A magyar szakemberek tanulmányutak kapcsán, a kapott tervdokumentációk tanulmányozása révén ismerkedtek meg a Szovjetuniótól vásárolt házgyáarak legcélszerűbb alkalmazásának bonyolult problematikájával. Később ők maguk is továbbadták a nagypanelel építési mód továbbfejlesztésében szerzett tapasztalataikat a szovjet építészeknek.

Kifizető-dő-e?

A házgyáarak létesítése természetesen komoly beruházást igényel, nagy vállalkozás. A kalkulációk tanúsága szerint azonban nem rossz befektetés, különösen akkor, ha a sokszor olyan nyira figyelmen kívül hagyott időtényezővel is számolunk. A hagyományos lakásépítési móddal ugyanis egy lakáshoz átlag 15 napra, a házgyárral pedig 2–3 napra van szükség. Más oldalról megközelítve a kérdést, az is kiderül, hogy a hagyományosan megépített lakáshoz szükséges 2000–2400 munkaóra 800–1100 órára csökkenthető. Ha megfigyeljük, hogy évi több tízezer, ilyen módon épített lakásról van szó, az időbeni és a pénzügyi megtakarítás könnyen kiszámítható.

A házgyári építési mód bevezetése azzal a nem elhanyagolható előnnyel is jár, hogy megszűnik az építés időnyelvénye. Az elemeket fedett, fűtött üzemsarnokokban egész éven át gyártják. Az építés színhelyén az összeszerelést csupán az erős szél gátolhatja meg.

Rendkívül fontos tényező az építőelemek egyenletes anyagminősége. A házgyárban a betonozást a legbiztosabb szabályozással végezhetik. A csiszolt felületű acélsablonok felhasználásával az elemek felületei hibátlanok, egyenletesen simák lesznek, ezért a lakóházakat nem kell utólag kívül-belül vakolni. A szobák falai és a mennyezetei közvetlenül festhetőek, tapétázhatóak, a padlóra pedig ragasztott burkolatot helyezhető. Mindezek révén sok munka és idő takarítható meg.

Az egyhangúság ellen

A házgyári épületek lakásainak beosztása és elrendezése nagyjából megfélel a tényleges igényeknek, figyelembe véve, hogy a tervezők fantáziájának kibontakozását erősen korlátozzák a technológiai megkötöttségek. Ha kifogás merül fel a házgyári lakóépületekkel kapcsolatban, az az egyes lakások kis alapterületével, és a homlokzati kiképzés egyhangúságával függ össze.

Nagyobb alapterületű lakásokat is lehetne építeni házgyári technológiával, de ez azt jelentené, hogy kevesebb otthont produkálhatna csak az építőipar, jóval drágábban. Az országos lakás-helyzet, és az anyagi lehetőségek ezt ma még nem teszik lehetővé.

1949. július 25-én írták alá a Magyar-Szovjet Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság létrehozását.

Az elmúlt 25 évben a tudomány és technika területén számos ágazatban jött létre gyümölcsöző együttműködés. Ezek közül most a lakásépítési programban oly nagy fontosságú házgyári építkezés jelentőségét vizsgáljuk meg.

Az épületek nagyobb változatossággal való külső kiképzése több panelváltozat gyártását kívánna meg, az elemcsaládokon belül. Ez azt jelentené, hogy csökkennének az egyes elemekre adódó jelenlegi sorozatszámok, tehát növekedne a fajlagos gyártási költség. Műszaki, technikai akadályok tehát nincs a nagyobb változatosságnak, azonban nyilvánvalóan többletköltséggel járna.

Am a fentieket figyelembe véve is lehetne tenni egyet-elmást, az egyhangú homlokzati kiképzés ellen: a színek, az anyagok, a plasztika változatosabb variálásával.

A budapesti házgyártó hálózat például ma már mintegy tízenöt-húszféle lakóépület-változatot képes készíteni, s ezeken belül a lakásokat illetően még több változat lehetősége rejlik. A négy fővárosi házgyárban

1975-ig bevezetésre kerülő szerkezetegységesítési, -fejlesztési munka eredményeként olyan lakóépület-előregyártási rendszer lép életbe, amelyben az egyes elemeket szabadon lehet majd egymással kombinálni. Így, az előre megtervezett épületekhez gyártott panelekből olyan épületek is összeállíthatók lesznek, amelyek az eredeti programban nem is szerepeltek.

A jövő házgyári lakásai

Egyéni elképzelések alapján, „kisipari” módszerekkel épülő házak és lakások mindig is lesznek, de a tömeges lakásépítés a jövőben is csak házgyári technológiával képzelhető el.

A futurologusok szerint a jövő épületei úgynevezett tércellákból állnak majd össze. A lakás egy vagy több, 40–80 négyzetméter alapterületű „ládából” fog állni, amelyek leginkább egymás mellé és egymásra helyezett konténerekre emlékeztetnek majd.

Teljesen berendezve, konténerek módjára is fogják őket kiszállítani a gyárból, a felállítás helyére, ahol kb. egy óra alatt — a toronydaruval való beemelését követően — rákapcsolhatók lesznek a villany-, víz- és csatornahálózatra. A tércellákból a legváltozatosabb homlokzatú, sokemeletes lakóházak lesznek kialakíthatók.

B. I.

Miből áll a kigyóméreg?

Szovjet tudósok intenzív kutatást folytatnak a kigyóméreg összetételének megállapítására. A kobra — az egyik legveszedelmesebb kigyófaj — mérget analizálva sikerült megállapítani, hogy az tulajdonképpen olyan fehérje, amelyet a többi fehértől csupán az aminosavaknak egymáshoz viszonyított elhelyezkedése különböztet meg. Miután ekként bepillantást

nyertek a mérgek molekulájának szerkezetét titkaiba, már több remény van annak mesterséges előállítására is. Egyébként azt is kiderítették, hogy miként hat a gyorsan élő mérgek a szervezetre. A kigyóméreg megbénítja az izmok és az idegek közötti kapcsolatot, így az agy jelzéseit nem tudja mozgásba hozni az izmokat, tehát bémulus lép fel, ami halálhoz vezet.

Tóth Béla:

SZEGEDI REGÉLŐ

Újságok, korok, események

39. A vízből építkező városban már ilyenre is futja.

Szegedi Napló, 1881. január 27.
Egy fiatal poeta azért nem szereti a tejfőlős tormát, mert tudvalevőleg Petőfi sem szerette, egy novelláiról pedig azért nagy kedvelője a babnak disznófarkával, mert hát Jókainak ez a legkedvesebb csuszajja.

Olyan író is ismerek, aki csak azért nem szokott pipázni, mert egy hírneves írónk ki nem állhatta a dohányfüstöt, egy másik meg szenvedélyes dohányos, mint Vörösmarty.

Gyűlölheted a tejfőlős tormát, édes barátom, habzsolhatsz a pasulyt tálszámba ebédre, vacsorára, ideges lehetsz a dohányfüsttől, mint egy kényes szalonhölgy, s kiszíhatsz naponként húsz virgíniát, húsz pipadohányt: mégse lesztek írók, mégse lesztek költők, ha a múzsa homlokán nem csókol benneteket.

Tragikomikus látvány, hogy tör boldog-boldogtan a Parnasszusra, hogy rugaszkodnak sovány, szárnyatlan gebeiken, hogy hullnak alá dicstelen fáradozások után oda, ahová valók, a porba.

Komolyabb szigor sehol sem szükséges, mint az irodalom terén. Úgy nő a poeta, mint a gomba, nyári eső után.

Akik összeütnek jól-rosszul egy-két kadenciát, valami kis iczipici gondolatocskát is csí-

Aczél György: Szocialista kultúra — közösségi ember. A gyűjtemény ismert művelődéspolitikusunk 1971. és 1974. között írt beszédeit, cikkeket, fontosabb tanácskozásokon elhangzott felszólalásait és külföldi lapoknak adott interjúit tartalmazza.

A kötet két részre oszlik: az első az MSZMP 1972-ben hozott oktatáspolitikai határozatához kapcsolódik, a második a közművelődés- és tudománypolitika általánosabb, időszéri kérdéseit fejti ki. A hazai oktatásnak új irányzat szabó határozatot megindító előadása a jelenkori társadalmi fejlődés, a szocialista embereszmény, az ideológiai harc és a sajátos magyar adottságok szemszögéből érvel és indokol. Az ehhez kapcsolódó előadások (az Országos Közoktatáspolitikai Aktíván, ifjúsági parlamentben, úttörővezetők előtt) az oktatás tartalmi vonatkozásait fejtik ki. Ismételt elkerül a hátrányos helyzetű fiatalok nevelésének, a szakmunkástanulók képzésének, a túlerhelés, a pedagógustársadalom demokratizmusának témája.

Tanulságosak a hazai olvasó számára is a külföldi olvasóknak szánt, ebbe a tárgykörbe vágó összefoglalások: ezek sűrítetten, tömören fogalmaznak meg korábbi vitákban felvetődött, alapvető elgondolásokat. Az Ideológia — kultúra — szocialista ember című főfejezet írásában három gondolatcsopotról esik a legtöbb szó: az ideológiai harcról — kül- és belpolitikai értelemben —, a hagyományokról (Petőfi-ünnepségek kapcsán, az előadásokba szőtt József Attila- és Ady-idézetek révén), és a korszerű közművelődésről. A kötet gondolati zárókövének a Szocialista közösség — szocialista közművelődés című, 1974 márciusában a közművelődésről hozott párhuzamos vitájában mondott beszéd tekinthető. (Kossuth Kiadó.)

Frank Oszkár: Zeneelmélet

3. A főiskolai tankönyv 3. kötete gazdag példanyaggal mutatja be a bécsi klasszikus stílus dallam- és periódusalkotásának jellegzetességeit, legfontosabb formaképző elemeit. Ezután vesszi sorra a legfontosabb formákat. A tisztán formai

elemzéshez mindig harmóniai elemzés is csatlakozik, külön fejezet tárgyalja a polifónia szerepét. A második rész a romantika, és a huszadik század zenéjét mutatja be, elsősorban a technikai elemek fejlődésének szempontjából. A túlyomórész harmoniai elemzéseket végül néhány formai elemzés követi. A függelék a zenei idézetek mutatóját, kislexikont és bibliográfiát tartalmaz. A kötet melléklete 180 zeneműből közöl hosszabb-rövidebb részleteket. (Tankönyvkiadó.)

Illyés Gyula: Puszták népe. Mint cseppben a tenger, úgy tükröződik a feudális gazdasági körülmények között sínylődő tanyai béresek elviselhetetlen és megalázó élete a Puszták népeben. Tudósítás ez, szociográfia, költői önéletrajz, dokumentumhitelességű tényanyag bonyolult elegyből alakítva. S a szerző mindezt hallatlanul gazdag nyelvi leleménnyel, költői képgazdagsággal társítja, szövegét néhol a ritmikus prózáig oldva. A kötetben található az Ebéd a kastélyban is, amely 1961-ben íródott, és az író 1947-es látogatását meséli el az irgédi grófnál. A hatalmát Versinek nagy része töpvesztett földesúr, és a volt cselédek leszármazottja az (Magvető Kiadó.)

Magyar gépkiallítás Moszkvában

Nagyszabású szerszám-gépkiállítás rendez a Technoimpex Külkereskedelmi Vállalat július 15–24. között, a szovjet fővárosban. A magyar külkereskedelmi vállalatnak az idén ez lesz már a harmadik önálló szakbemutatója a Szovjetunióban. A moszkvai Szokolnyiki-park egyik, mintegy 600 négyzetméter területű csarnokában a Technoimpex 23 korszerű magyar szerszám-gépet állít ki, a szovjet szakemberek elsőként most ismerkedhetnek meg azzal a magyar-szovjet kooperáció-

ban készülő EV—630 típusú tárcsaeszktergával, amelynek vezérlését már a szovjet partner készíti. Eddig ezeket a típusokat Magyarországon olasz vezérlőberendezéssel gyártották.

A Technoimpex legnagyobb szerszámgyártója a szovjet partnerek. A vállalat idei, mintegy 20 millió rubelre szovjet exportjának jelentős hányadát a szerszám-gépek teszik ki. A kiállításra több mint 100 magyar üzletkötő és szakértő utazik Moszkvába.

karnak valahol, némi hangulatfélét is tuszolkannak nevükbe: kilépnek a világ elé irodalmi igényekkel.

Elfogulatlan bírálatot kérnek a kritikusoktól, s ha kivánságuk beteljesül: szegény kritikust elfogultsággal vádolják, sőt még össze is teremtetézik, amúgy magyar miskásán, s halálos elenségeivé válnak mindörökkre.

Káplány Géza is elfogulatlan bírálatot kér „Tövisék és vadvirágok” című versfüzérének előszavában:

„Hatalmasan dobog szívem, midőn e kötet útnak ereszttem. Az öröm mondhatlan boldog érzete és az aggódó félelem szorongó érzete változnak abban. Örülök véghetetlenül, hogy a miért lelke 22 év óta úgy sóvárgott, beteljesült: íme közrebecsáthatok költeményeimről egy megválogatott darabokból álló kötetet, van és lesz alkalom hallani felőlük — szabadon remélnem, hogy elfogulatlan bírálatot, s lesz mód meggyőződni, ha vajjon a hivatottak avagy csak a kontárköz köz tartozom-e?! Ha vajjon áldás vagy átok-e rajtam az a megmagyarázhatatlan kéjes-kínos ösztön, mely nyugtot nem hágy, s szüntelenül előre készíti!”

Mennyi lelkesedés, nemes rajongás, ragyogó illúzió rezeg ki a sorokból! Szinte megejtli tolnunkat, szinte kedvünk volna össze nem rombolni.

Föl kell dűlnünk mégis, mert a köteleesség parancsolja, s rá kell mutatnunk arra az ábrándos betegségre, melybe szerző magát beleringatta, hogy ő talán bevállal költőnek.

Hiába mentegetőzik, hogy neki sem elég műveltsége, sem elég tudománya, sem elég olvasottsága és irodalmi jártassága nincs ahhoz, vagy a mai igényeknek megfelelő, kitűnő művekkel szolgálhatna, hiába mondja el érzékenykedve, hogy ő csak a nép gyermeke, hogy a nagyapja csapómester volt, s az apja sebész, s ő meg sok fáradsággal, nemeslelkű emberbarátok (mint gr. Szapáry Gyula, Kovács László, dr. Vezekényi István, Szepessy Mihály, Szabó Miklós és Osztróvszky József) kegyes pártfogása folytán küzdhetette ki magát, s lett 28 éves korában törvénytisztelő bíró.

Mind szép dolog, tagadatlan, de az efféle szempontok kiesnek a bíráló látóköréből.

Szerző lehet jó hazafi, becsületese ember, melegen érző barát és szerelmes, jeles törvénytisztelő bíró, de annál rosszabb poeta. Költészet nem költészet, hanem a legolaposabb próza.

Politikai szatírái vezércikkékké, báró Kaas Ivor, Mezei Ernő sokkal költőibb vezércikkéket írnak prózában. Erő, gúnny, fordulatosság, alaki szépség, tartalmi tömör elrendezés, újdonság, eredetiség hiányát érezzük mindenkiben.

Dalai a közönséges mindennapiság unalmas kátyújában vergődnek. Ismert hangokat penget folytonosan. Balassa Bálinttól Hazafi Vereai Jánosig már mindenki által elcsépelte érzelmekkel okoz csömört lelünknek. Ezer meg ezer költeményből összetakolt férczmények dalai. Ez a sora Petőfi, az Vajda. Emitt Aranyra, odébb Kiszfaludyra, különféle eltorzított módosításokkal.

A „tövisék” nem szúrnak, a „Vadvirágok” nem árasztanak illatot.

„Sarolta” című hosszú elbeszélése meg egy nagy monstrum.

Összevissza túrkálja benne az egész világot, vasvállal hánnya, veti a szavakat, egymás hátára, tetejébe minden rend, összefüggés nélkül. A nagy szókból kikapdosva néhányat, álljanak itt a következők: „fülemile”, „virágillat”, „párducz”, „felleg”, „arkangyal”, „hiéna”, „arany pille”, „varangy”, „zephir”, „rózsa”, „Vadkan”, „gerle”, „fényes ifjú”, „bika”, „grútt nő”, „koponya”, „fehér ló”, „lobogó”, „kigyó”, „szellem”, „hattyú”, „szívárvány”, „eszme”, „halott”, „arany sugár”, „bagoly”, „holló” stb. stb.

Elrettentő valami ezeket olvasni!

Egyszóval szerző versfüzére arról tanuskodik, hogy tehetsége nincsen, hiányzik belőle az, ami a költőt költővé teszi, hangulat, gondolatgazdagság, kifejezési képesség.

Hagyjon békát a lantnak, s maradjon meg a — paragrafusoknál.

Pósa.

(Tövisék és Vadvirágok. Költeményfüzet. Irta: Káplány Géza, erszébévárosi törvénytisztelő bíró. Bolti ára 1 frt 50 kr. Nyomatott Lugoson, Wenczly János és fiánál.)

(Folytatjuk.)